

Japonské javorů

87

Pavel Bartoš

- výběr stanoviště
- zásady pěstování
- množení a ochrana
- přehled druhů a kultivarů

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Poděkování

Děkuji všem, kteří mně u zrodu této knížky pomáhali a všem, kteří mě ujišťovali o správnosti rozhodnutí tuto knížku napsat.

Autor

Pavel Bartoš **Japonské javory**

Vydala Grada Publishing, a.s.,
U Průhonu 22, Praha 7,
obchod@grada.cz, www.grada.cz,
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
jako svou 2949. publikaci

Odpovědná redaktorka Kristýna Čechovská
Sazba Artedit s.r.o., Praha
Fotografie na obálce Pavel Bartoš
Fotografie v barevné příloze Pavel Bartoš
Počet stran 80 a 20 stran barevné přílohy
První vydání, Praha 2007
Vytiskl Rodomax-Print, s. r. o.
Rezecká 1164, Nové Město n. Metují

© Grada Publishing, a.s., 2007
Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2007

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-1857-6 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6163-3 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvod	7
1. Dvojí význam názvu japonské javory	9
2. Klima a rozdělení vegetačních zón v Japonsku	10
2.1 Subarktické/subalpínské stálezelené jehličnaté lesy	10
2.2 Chladné širokolisté opadavé lesy chladné části mírného pásma	11
2.3 Teplé širokolisté stálezelené lesy	11
2.4 Subtropické širokolisté stálezelené lesy	12
3. Japonské javory u nás	13
3.1 Historie a introdukce japonských javorů do Evropy a na území Čech a Moravy	13
3.2 Přehled původu a doby výsadby vybraných exemplářů japonských javorů v Průhonickém parku	14
3.3 Přehled výskytu některých exemplářů japonských javorů v České republice	14
4. Taxonomie a nomenklatura	18
4.1 Přehled rodu Acer	18
4.2 Základní pojmy systematiky rostlin	20
4.3 Problémy a záměny při pojmenovávání japonských javorů	20
4.4 Některé japonské výrazy a jejich význam	21
5. Využití japonských javorů	23
5.1 Japonské javory jako kompoziční prvek v zahradě	23
5.2 Japonské javory jako mobilní zeleň	25
5.4 Zvláštní krása listů javoru dlanitolistého – Acer palmatum	26
5.5 Co způsobuje barevnost listů japonských javorů	27
6. Výsadba japonských javorů	29
6.1. Požadavky na stanoviště	29
6.2 Typy půd a jejich úprava pro výsadbu	29
6.3 Výběr a nákup javorů	30
6.4 Vlastní výsadba	31
7. Péče o japonské javory v dalších letech po výsadbě	33
7.1 Řez a tvarování japonských javorů	33
7.2 Závlaha	34
7.3 Přihnojování	34
7.4 Ochrana na zimu	35
8. Mikroklima zahrady	36

9. Choroby a škůdci japonských javorů	37
9.1 Houbové choroby	37
9.1.1 <i>Verticillium alboatrum</i> – verticiliové vadnutí	37
9.1.2 <i>Fusarium</i> ssp.	37
9.1.3 <i>Botrytis cinerea</i> – plíseň šedá	38
9.1.4 Antraknóza	38
9.1.5 <i>Pythium</i> spp.	38
9.2 Bakteriální a fyziologické choroby	39
9.2.1 <i>Pseudomonas</i>	39
9.2.2 Chloróza	39
9.2.3 Popálení na listech a větvích	39
9.3 Živočišní škůdci	40
9.3.1 Mšice	40
9.3.2 Lalokonosec	40
9.3.3 Housenky	41
9.3.4 Kůrovci	41
10. Rozmnožování japonských javorů	42
10.1 Generativní množení	42
10.2 Vegetativní množení	43
10.2.1 Roubování	43
10.2.2 Řízkování	45
11. Pěstování javoru dlanitolistého jako bonsaj	46
12. <i>Acer palmatum</i> – javor dlanitolistý a jeho kultivary	48
12.1 Poddruhy <i>Acer palmatum</i>	48
12.1.1 <i>Acer palmatum</i> ssp. <i>palmatum</i>	48
12.1.2 <i>Acer palmatum</i> ssp. <i>amoenum</i>	49
12.1.3 <i>Acer palmatum</i> ssp. <i>matsumurae</i>	49
12.2 Skupiny <i>Acer palmatum</i>	50
12.2.1 Skupina <i>palmata</i>	50
12.2.2 Skupina <i>dissectum</i>	57
12.2.3 Skupina <i>zakrslé</i> – dwarf	60
12.2.4 Skupina <i>panašované</i>	62
12.2.5 Skupina <i>linearilobum</i> – úzkolisté	64
12.3 Přehled javoru dlanitolistého – <i>Acer palmatum</i> a jeho kultivarů dle výšky, použití a barvy listu	65
13. Ostatní japonské javory	72
Použitá literatura	79
Rejstřík	80

Úvod

Japonské javory již nejsou pro řadu pěstitelů a tvůrců okrasných zahrad cizím pojmem. Svou podmanivou krásou jemných listů a barvami, měnícími se od časného jara až do pozdního podzimu, jim právem patří první místo mezi výraznými okrasnými dřevinami. Stále však přezívá názor, že japonský javor je pouze forma javoru s deštníkovitým tvarem koruny a červenými listy, odborným názvem *Acer palmatum* 'Dissectum atropurpureum'. Jen málokdo zná i zlatou formu a ví, že patří mezi japonské javory. Cílem publikace je pomoci pěstitelům orientovat se v širokém sortimentu kultivarů javoru dlanitolistého a seznámit je s kultivary nabízenými v zahradnických centrech.

Publikace se zmiňuje o historii objevování japonských javorů v dalekých zemích, o tom, jak složité se dostávaly první rostliny do Evropy a následně i do českých zemí, a seznámí čtenáře i s prvním exemplářem javoru dlanitolistého vysazeným u nás.

V jakých klimatických podmínkách japonské javory rostou ve své domovině, naznačuje kapitola o vegetačních zónách Japonska. Botanické zařazení rodu *Acer* pak zpřehledňuje kapitola o jeho taxonomii. Pohledu na japonské javory v zahradní tvorbě je věnována další samostatná kapitola. Dále kniha pojednává o změnách ve zbarvení listů javorů a co je toho příčinou, jaké jsou jejich požadavky na stanoviště, o problematice výsadby javorů a jejich řezu a tvarování. Do části knihy popisující rozmnožování javorů (jak roubováním, tak i výsevem semen) jsem přispěl svými zkušenostmi s mnohaletým pěstováním javoru dlanitolistého a jeho kultivarů. Neméně důležitá je kapitola o chorobách a škůdcích, jež pěstování javorů nepříjemně doprovázejí. Japonské javory jsou rovněž velmi vhodné pro pěstování jako bonsaj, a o tom kniha také pojednává. Rozdělení javoru dlanitolistého dle 5 hledisek: tvaru, velikosti a barevnosti listů, výšky javoru a jeho použití, poslouží čtenářům v orientaci mezi jeho nespočty kultivary. Poslední část knihy se zmiňuje o ostatních javorech, které jsou domácí na japonských ostrovech.

Věřím, že si každý, kdo chce pěstovat javor dlanitolistý, najde ten správný kultivar pro svou okrasnou zahradu a časem k němu přidá další. Neboť několik rozličných javorů je to, co do zahrady vnese něco lehkce japonsky exotického.

PRÁČSKÁ 106, PRAHA 10, 106 00

Bohm

BOTANICKÉ ZAHRADNICTVÍ

 +420 272 658 872, +420 607 872 656

Prodáváme stálezelené i opadavé listnáče, jehličnany, popínavé dřeviny včetně révy vinné, půdopokryvné, vodní a bahenní rostliny, trvalky, skalničky, ovocné stromky, drobné bobuloviny a zahrádkářské potřeby. Provádíme též sadovnickou projekci a realizaci.

Vodní zahrada Lhota Dr. Vladimír Hříbal

Lhota, Kladenská 96,
273 01 Kamenné Žehrovice
tel. 312 659 154 (jen večer),
mobil 605 337 196 (celodenní)

Přes 150 druhů a odrůd venkovních leknínů;
několik set vodních, bažinných a vlhkomilných rostlin.

Jezírkové fólie z měkčeného PVC
svažené na míru + příslušenství.

Poradenství, literatura.

V nakladatelství Grada Dr. Hříbal
vydal knihu „Zahradní jezírka a vodní rostliny“.

1. Dvojitý význam názvu japonské javory

Zeptáme-li se v zahradnickém centru běžného zákazníka, co mu říká slovo japonský javor, ukáže na červený javor, který se od ostatních okrasných rostlin liší svou výraznou červenou barvou listů a tvarem. Jedná se převážně o převislý červenolistý javor ze skupiny „Dissectum“, který bývá většinou v povědomí pěstitelů okrasných dřevin. Tato publikace by měla vysvětlit a ujasnit majitelům těchto okrasných stromků odborný náhled na tuto problematiku.

Pojem japonský javor má dva různé významy. Zahradníci takto označují skupinu okrasných stromků javoru dlanitolistého – *Acer palmatum* a jeho již téměř 300 kultivarů (často označovaných jako odrůdy či formy) nebo javoru vějířovitého – *Acer japonicum* a jeho kultivarů a dále *Acer shirasawanum* a jeho zlatého kultivaru ‘Aureum’, které jsou běžně v povědomí pěstitelů okrasných dřevin, i když u nás byly v okrasných školkách dlouhá léta nedostatkovým zbožím. Přesto se s nimi můžeme v soukromých okrasných zahradách setkávat již několik desetiletí a dnes jsou už vzrostlými exempláři v plné okrasné hodnotě.

Odborník-dendrolog (znalec dřevin) zahrnuje pod pojem japonské javory všechny druhy čeledi *Aceraceae*, které jsou endemické – původem z japonských ostrovů Hokkaidó, Šikoku, Honšú a Kjúšú, eventuálně z přilehlých regionů Číny, Korejského poloostrova a Mandžuska.

2. Klima a rozdělení vegetačních zón v Japonsku

Japonské ostrovy Hokkaidó, Honšú, Šikoku a Kjúšú leží přibližně mezi 24. až 46. stupněm severní šířky a 122. až 148. stupněm východní délky. Z těchto údajů lze předpokládat široké rozpětí klimatických podmínek, zejména teplot. Charakteristickým znakem pro Japonsko jsou vysoké srážky během celého roku. V létě převažuje jihovýchodní proudění, které přináší hodně srážek, včetně velkých dešťů a prudkých lijávků. V zimě převládají severozápadní větry, přinášející srážky sněhové.

Průměrné roční srážky	1740 mm
Maximum	3000 mm
Minimum	800 mm

Veškeré lesní porosty, což se týká i porostů japonských javorů, mohou být podle japonského autora Numaty v jeho knize „The flora and vegetation of Japan“, zařazeny do čtyř typů lesních vegetačních zón.

1. subarktické/subalpínské stálezelené jehličnaté lesy
2. chladné širokolisté opadavé lesy chladné části mírného pásma
3. teplé širokolisté stálezelené lesy
4. subtropické širokolisté stálezelené lesy

2.1 Subarktické/subalpínské stálezelené jehličnaté lesy

Hlavní stromové druhy této lesní vegetační zóny jsou rozdílné na ostrovech Honšú a Hokkaidó. Horní hranice lesa je 1500 m n. m. a spodní hranice 400 m n.m. Na ostrově Hokkaidó rostou tři hlavní druhy vysokých stromů subarktické zóny, a to *Abies sachalinensis*, *Picea jezoensis* a *Picea glehnii*. Zde také roste *Acer mono* var. *glabrum*, který z japonských javorů proniká nejdále na sever. Roste též na zpevněných dunách a je součástí vegetace pobřežních útesů a sutí. Na ostrově Honšú se subarktický/subalpínský stálezelený jehličnatý les nalézá jen ve vyšších polohách v centrální části ostrova. Ve srovnání s ostrovem Hokkaidó je počet jehličnatých druhů vyšší. Přibývají zde druhy jako *Picea jezoensis* var. *hondoensis*, *Tsuga diversifolia*, *Abies veitchii*, *Abies mariessii*. Subalpínské pásmo je obsazeno opadavými keři, jako je například *Quercus mongolica* nebo javory *Acer tschonoski*, *Acer micranthum* a *Acer rufinerve*.

2.2 Chladné širokolisté opadavé lesy chladné části mírného pásma

Typickou vegetací této zóny je bukový les s příměsí opadavých dubů *Quercus crispula* s podrostem bambusu. V Japonsku existují dva druhy buků, *Fagus crenata* a *Fagus japonica*, z nichž *Fagus japonica* se vyskytuje jako lesní strom v nižších teplejších oblastech této zóny a *Fagus crenata* naopak ve vyšších a chladnějších polohách. Tím jsou oba buky teplotně separovány. Složení těchto bukových lesů se od sebe liší jak na pacifické straně, tak na straně Japonského moře. Rozdíl je způsoben vysokou sněhovou pokrývkou na západní straně ostrova Honšú a poměrně suchou zimou na straně východní, přiléhající k oceánu. Nižší patro bukového lesa tvoří množství různých širokolistých nižších opadavých stromů a keřů, kde hlavní komponenty představují javory, například *Acer mono*, *Acer micranthum*, *Acer japonicum*, *Acer tschonoskii*, *Acer tataricum* ssp. *ginala* a další podrostové stromy a keře jako *Acanthopanax sciadophylloides*, *Fraxinus lanuginosa*, *Tilia japonica*, *Calopanax innovans*, *Sorbus alnifolia*, *Magnolia obovata* a jedním z nejzajímavějších je *Camelia rusticana*. V některých údolích, kde je půda velice mokrá, se vyskytují speciální lesní typy z *Aesculus turbinata* a *Alnus maximovitziannum*. V bažinných oblastech regionu Minomigawa se objevuje *Acer pycnanthum*. V centru ostrova Kjúšú je největší známá kaldera z pěti štítů sopek, z nichž jedna je činná. Jmenuje se Nakadake a její okolí je stále holé a opakovaně pokrývané popelem. Ve vzdálenosti 300 až 500 m od kráteru se již objevuje typický pionýr obsazující vulkanická pole, *Reynontria japonica forma colorans*, *Miscanthus macumurae* a dále keře *Quercus mongolica* var. *grosserata*, *Acer rufinerve* a *Zelkova crenata*. Na tomto vulkanickém zvětralém podloží se setkáváme již také s javory *Acer palmatum* a *Acer mono* var. *dissectum*, tvořícími podrost bukového lesa. Na pacifické straně je charakteristický smíšený les z *Fagus crenata*, *Quercus mongolica* var. *grosserata*, *Abies homolepis*, *Fagus japonica* a s podrostem tvořeným javory *Acer sieboldianum*, *Acer micranthum* a *Acer niponicum*.

2.3 Teplé širokolisté stálezelené lesy

Dominantní u těchto stálezelených lesů jsou *Quercus phillyraeoides* a *Castanopsis cuspidata* v nejvyšším rostlinném patře a dvě až tři dobře rozlišitelná patra podrostu. Tyto lesy byly původně plošně rozšířeny v jihozápadní části Japonska, ale postupně je zatlačovalo zemědělské využívání půdy, zejména po zavedení pěstování rýže. Jen u klášterů zůstaly zbytky těchto lesů. V jejich chladnější části roste javor *Acer crataegifolium*, v teplejší části rostou javory *Acer palmatum*, *Acer pycnan-*

thum, *Acer diabolicum*, *Acer sieboldianum*, *Acer shirasawanum* a *Acer ukuruense*.

2.4 Subtropické širokolisté stálezelené lesy

Tyto lesy se rozkládají na řetězu ostrovů jižně od Japonska mezi 24. až 30. stupněm severní zeměpisné šířky, ale jejich rozlohu již omezila zemědělská činnost. Nejsou zde vysoké hory, jejich maximální výška dosahuje 500 m n. m. V těchto oblastech převládá oceánské klima. Původní jsou zde *Cykas* a *Pandanus*.

Japonské javory můžeme rozdělit do pěti skupin podle stanoviště.

První skupina zahrnuje javory rostoucí v subarktickém/subalpinském pásmu, které postupně přecházejí do pásma chladných širokolistých opadavých lesů. Patří sem *Acer mono*, *Acer myiabei*, *Acer carpinifolium* a *Acer tschonoski*.

Druhou skupinu tvoří javory rostoucí ve vlhkých až mokřých údolích. Jsou to třeba *Acer pycnanthum*, *Acer distyllum* a *Acer argutum*.

Do třetí skupiny patří javory rostoucí na zvětralých lávových polích, například *Acer rufinerve*, *Acer palmatum*, *Acer mono* var. *dissectum*.

Ve čtvrté skupině jsou javory tvořící podrost bukových lesů, jako je *Acer micranthum*, *Acer japonicum*.

Do páté skupiny zařazujeme javory rostoucí v chladnější části teplých širokolistých stálezelených lesů. Patří sem například *Acer crataegifolium*. V teplejší části této zóny roste *Acer diabolicum*.

3. Japonské javory u nás

3.1 Historie a introdukce japonských javorů do Evropy a na území Čech a Moravy

První, kdo se pokusil zhodnotit japonskou flóru, byl Carl Peter Thunberg. Vybral jej švédský botanik Carl von Linné, aby pro něho v cizině sbíral a přivezl nové rostliny. Thunberg opustil švédský přístav Upsallu v srpnu 1770. Připojil se k Holandské východoindické společnosti, která se pokoušela rozšířit obchod na Dálném východě a v Japonsku, jež bylo v té době cizincům nepřístupné. Proplouvali kolem jižní Afriky až k japonským břehům. Cizincům byl přidělen malý ostrov v přístavu Nagasaki (Deshima). Thunberg byl schopen sebrat a shromáždit pouze listy a vzorky rostlin přinesených z pevniny Japonského území jako krmivo pro koně a ostatní zvířata, které s sebou vezli. Tyto vzorky byly základem pro dílo *Flora japonica* vydané v roce 1784.

Thunberg pořizuje první popisy javorů *Acer palmatum*, *Acer japonicum* a dalších japonských javorů. Tyto však nebyly zavedeny do kultury po dlouhou dobu, protože dalších 50 let se na území Japonska žádný botanik nedostal. První, kdo skutečně pronikl na japonské území, byl v roce 1824 Philip F. von Siebold. Na základě své pověsti dobrého lékaře, zejména očního specialisty, kterou si vysloužil po úspěšném léčení syna vysoce postaveného japonského úředníka, mohl z Japonska přivést některé rostliny, přestože Japonsko bylo pro cizince stále nedostupné. Teprve od roku 1860 se postoj Japonska k cizincům podstatně změnil, takže konec 19. století znamenal invazi botaniků do země a introdukci japonských rostlin do Evropy ve velkém měřítku.

A jak pěstují javor dlanitolistý sami Japonci? Podle historických pramenů zaujímá tento strom důležité místo v japonských císařských, ale i v soukromých zahradách. V 7. století je opěvován ve sbírce básní *Man-Yoshu*, vydané v roce 614 n. l. Zmíněný javor byl dále šlechtěn a přední místo zastal i ve formě bonsají. Nové kultivary byly zvláště žádány a pěstitelé jim dávali poetická jména. V jednom spisu z roku 1710 se již uvádí 36 kultivarů. Javory zůstaly vedle borovic a sakur až do dnešní doby nejdůležitějšími stromy japonské zahradní kultury.

3.2 Přehled původu a doby výsadby vybraných exemplářů japonských javorů v Průhonickém parku

Podle dalších historických zjištění byl první japonský javor *Acer palmatum* v Čechách zasazen v roce 1835 v Královské oboře poblíž Pražského hradu. Další informace o výsadbě tohoto, ale i ostatních endemických japonských javorů pocházejí ze záznamů Dendrologické společnosti v Průhonících. Z jejích katalogů se dozvídáme, kdy byly jednotlivé javory vysázeny v průhonickém parku a odkud byly získány. Za rodovým a druhovým názvem javoru je označeno jméno botanika, který javor popsál.

Druh	Doba výsadby	Odkud byl získán
<i>Acer argutum</i> Maxim.	1912	Arnold arboretum
<i>Acer capilipes</i> Maxim.	1914	Hesse – Werner
<i>Acer carpinifolium</i> S. et Z.	1914	Barbier – Orleans
<i>Acer crataegifolium</i> S. et Z.	1912	Unger – Japonsko
<i>Acer cissifolium</i> K. Koch	1927	
<i>Acer diabolicum</i> K. Koch	1927	
<i>Acer japonicum</i> Thunb	1923	
<i>Acer micrantum</i> S. et Z.	1922	
<i>Acer miyabei</i> Maxim	1914	Simon Luis
<i>Acer mono</i> Maxim	1927	
<i>Acer nikoense</i> Maxim	1923	Berlin – Dahlem
<i>Acer palmatum</i> Thunb	1911	Unger – Japonsko
<i>Acer palm.</i> ‘Atropurpureum’ Sch	1927	
<i>Acer palm.</i> ‘Dissectum’ Thunb	1927	
<i>Acer palm.</i> var. <i>heptalobum</i> Rehd		
<i>Acer palm.</i> ‘Roseo – marginatum’ Nichols	1935	
<i>Acer palm.</i> ‘Atropurpureum’ Sch	1923	Berlin – Dahlem

3.3 Přehled výskytu některých exemplářů japonských javorů v České republice

Dále uvedený stručný přehled výsadby jednotlivých importovaných a poté vysazených japonských javorů v českých a moravských zámeckých parcích, botanických zahradách a arboretech je sestaven podle jednotlivých taxonů a místa výskytu s uvedením nadmořské výšky.

Acer argutum

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m.

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Acer burgerianum

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m. (dva stromy výšky asi 9 m,
přibližně 80 let)

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m.

Acer capilipes

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m.

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m.

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Acer carpinifolium

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m.

Acer cissifolium

Zámecký park Hluboká n. Vltavou, 392 m n. m.

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m.

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Zámecký park Oslavany, 250 m n. m.

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m.

Acer crataegifolium

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m.

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Acer diabolicum

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m.

Acer japonicum

Arboretum Bílá Lhota, 290 m n. m.

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Acer japonicum 'Aconitifolium'

Arboretum Bílá Lhota, 290 m n. m. (přibližně 80 let, keřovitý tvar)

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m. (přibližně 60 let, roste jako dvojkmen)

Zámecký park Veselíčko, 250 m n. m.

Zámecký park Libochovice, 163 m n. m.

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Acer micranthum

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Acer myiabei

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m.

Acer nikoense

Botanická zahrada Průhonice, 306 m n. m.

Zámecký park Chorovány, 552 m n. m.

Zámecký park Lednice na Moravě, 172 m n. m.

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, 220 m n. m.

Acer palmatum

Arboretum Bílá Lhota, 290 m n. m. (přibližně 80 let, asi 10 m vysoký)

Zámecký park Opočno, 305 m n. m.

Zámecký park Kostelec n. Orlicí, 291 m n. m.

Zámecký park Ploskovice, 230 m n. m.

Zámecký park Roudnice, 175 m n. m.

Zámecký park Vlčí pole, 251 m n. m.

Zámecký park Lednice na Moravě, 172 m n. m.

Zámecký park Kroměříž, 201 m n. m. (více exemplářů, přibližně 60 let)

Acer palmatum 'Atropurpureum'

Arboretum Bílá Lhota, 290 m n. m.

Zámecký park Bludov, 300 m n. m.

Zámecký park Bruntál, 550 m n. m.

Zámecký park Opočno, 305 m n. m.

Zámecký park Potštejn, 310 m n. m.

Zámecký park Vizovice, 375 m n. m.

Zámecký park Horšovský Týn, 377 m n. m.

Acer palmatum 'Shishigashira'

Zámecký park Libochovice, 163 m n. m.

Botanická zahrada Masarykovy univerzity Brno, 230 m n. m. (přibližně 60 let)

Arboretum Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně,
220 m n. m. (přibližně 70 let)

Acer palmatum 'Elegans'

Zámecký park Slatiňany, 270 m n. m.

Zámecký park Vrchotovy Janovice, 405 m n. m.

Acer palmatum 'Rubrum'

Zámecký park Vrchotovy Janovice, 405 m n. m.

Lázeňský park Velké Losiny, 410 m n. m. (přibližně 60 let)

Acer palmatum 'Sanquineum'

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m.

Arboretum Bílá Lhota 290 m n. m. (roste od země jako dvojkmen asi
60 let)

Acer palmatum 'Dissectum Atropurpureum'

Arboretum Bílá Lhota, 290 m n. m.

Zámecký park Žehušice, 228 m n. m.

Zámecký park Vizovice, 232 m n. m.

Acer palmatum 'Dissectum Ornatum'

Arboretum Bílá Lhota, 290 m n. m.

Zámecký park Lysice, 365 m n. m.

Zámecký park Buchlovice, 265 m n. m.

Acer rufinerve

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m.

Zámecký park Velké Březno, 150 m n. m.

Acer shirasawanum

Arboretum Nový Dvůr, 330 m n. m.

Acer shirasawanum 'Aureum'

Okrasné školky Litomyšl, 310 m n. m.

Arboretum Bílá Lhota, 290 m n. m.

Přehled je jen stručnou informací pro zájemce a návštěvníky zámeckých parků a arboret, kde všude se mohou setkat nejen s krásnými kultivary javoru dlanitolistého, ale i s ostatními druhy japonských javorů. Dnes jsou již historické stromy japonských javorů věkem poškozené, někdy i špatně ošetřované. Za zmínku také stojí exemplář javoru dlanitolistého v botanické zahradě v rakouském Linzu, kde je mimořádně vzrostlý červený kultivar 'Dissectum Atropurpureum' (*obr. 1*), který dosahuje výšky okolo 7 m a šířky asi 10 m. Jeho stáří lze odhadnout nejméně na 80 let. Tento javor, který mimo jiné vypovídá o historii introdukce Japonských javorů do Evropy, vyvolává opravdu dojem.

4. Taxonomie a nomenklatura

4.1 Přehled rodu *Acer*

Celý rod *Acer* je rozdělen do 16 sekcí, z toho 8 sekcí znovu do 19 řad. Tyto sekce a řady obsahují 230 taxonů: 124 druhů, 15 poddruhů, 8 variet a 1 formu. Pro zestručnění jsou dále uvedeny pouze sekce, řady a vybrané druhy.

Čeleď: *Aceraceae*

Rod: *Acer*

Sekce: *Parviflora* Koidz. (1911)

Řada: *Parviflora*

A. nipponicum Hara (1983)

Řada: *Distyla* (*Ogata*) Murr. (1983)

A. distylum Sieb. and Zucc (1845)

Řada: *Caudata* Pax. (1886)

A. caudatum Wall. (1830) ssp. *caudatum*

A. caudatum ssp. *ukurunduense* (Trautv. and Meyer) Murr. (1966)

A. spicatum Lamarch (1786)

Sekce: *Palmata* Pax. (1885)

Řada: *Palmata*

A. circinatum Pursch (1814)

A. japonicum Thunb. ex Murr. (1784)

A. palmatum Thunb. ex Murr. (1784) ssp. *palmatum*

A. palmatum ssp. *amoenum* (Carr.) Hara (1954)

A. palmatum ssp. *matsumurae* Koidz. (1911)

A. pseudosieboldianum (Pax) Komarov (1904) ssp. *pseudosieboldianum*

A. shirasawanum Koidz (1911) var. *shirasawanum*

A. shirasawanum var. *tenuifolium* Koidz. (1911)

A. sieboldianum Miquel (1865)

Řada: *Sinensia* Pojárkova (1933)

A. erianthum Schwerin (1901)

Sekce: *Macrantha* Pax. (1885)

A. capillipes Maxim. (1867)

A. caudatifolium Hayate (1911)

A. crataegifolium Sieb. and Zucc. (1845)

A. micranthum Sieb. and Zucc. (1845)

- A. morifolium* Koidz. (1914)
A. rubescens Hayata (1911)
A. rufinerve Sieb. and Zucc. (1845)
A. tschonokii Maxim. (1886) ssp. *tschonokii*
A. tschonokii ssp. *koreanum* Murr. (1977)
 Sekce: *Glabra* Pax (1885) amend. Momotani (1962)
 Řada: *Arguta* Rehd. (1949)
 A. argutum (Maxim.) (1867)
 Sekce: *Negundo* (Boemer) Maximowicz (1880)
 Řada: *Negundo*
 A. negundo L. (1753) ssp. *negundo*
 Řada: *Cissifolia* (Koidz.) Momotani (1962)
 A. cissifolium (Sieb. and Zucc.) Koch (1864)
 A. henryi Pax (1889)
 Sekce: *Indivisa* Pax (1885)
 A. carpinifolium Sieb and Zucc. (1845)
 Sekce: *Pentaphylla* Hu and Cheng (1948)
 Řada: *Pentaphylla*
 A. pentaphyllum Diels (1931)
 Řada: *Trifida* Pax (1886)
 A. buergerianum Miquel (1865) ssp. *buergerianum*
 A. buergerianum ssp. *ningpoense* (Hance) Murr. (1982)
 A. oblongum Wall. ex. DC. (1824)
 A. paxii Franch. (1886)
 Sekce: *Trifoliata* Pax (1885)
 Řada: *Grisea* Pojárkova (1933)
 A. griseum (Franch.) Pax 1902
 A. maximowiczianum Miquel (1867)
 A. triflorum Komarov (1901)
 Sekce: *Lithocarpa* Pax 1885
 Řada: *Lithocarpa*
 A. diabolicum Blume ex Koch (1864)
 Sekce: *Platanoidea* Pax (1885)
 A. miyabei Maxim. (1888) ssp. *miyabei*
 A. miyabei ssp. *miaotaiense* (Tsoong) Murr. (1969)
 A. mono Maxim. (1857) ssp. *mono*
 A. mono f. *ambiguum* (Dippel) Rehd. (1939)
 A. mono var. *mayrii* (Schwerin) Nakai (1930)
 A. mono ssp. *okamotoanum* (Nakai) de Jong, Comb. and stat. nov.

- A. truncatum* Bunge (1833)
 Sekce: *Ginnala* Nakai (1915)
A. tataricum ssp. *ginnala* (Maxim) Wesmael (1890)
 Sekce: *Rubra* Pax (1885)
A. pycnanthum Koch (1864)
 Sekce: *Trifoliata* Pax (1885)
A. griseum
A. maximowiczianum
A. mandshuricum
A. triflorum
 Sekce: *Pubescentia* (Pojárkova) Ogata (1967)
A. pentaponicum
A. pilosum
 Sekce: *Heptiocarpa* Fang (1966)
A. garretii
A. laurinum
 Sekce: *Wardiana* (de Jong) de Jong et. Statinov
A. wardii

4.2 Základní pojmy systematiky rostlin

Čeleď (familia) zahrnuje skupinu rodů společného původu (např. *Aceraceae* – javorovité).

Rod (genus) je skupina druhů společného původu (např. *Acer* – javor).

Druh (species) je základní systematická jednotka (např. *Acer palmatum* – javor dlanitolistý).

Varieta (varieta) dělená ještě na podvariety (subspecies) je nejnižší systematickou jednotkou (např. *Acer palmatum* ssp. *amoenum*).

Kultivar – odrůda – sorta je vypěstovaná forma kulturních rostlin, která má víceméně vyrovnané morfologické, fyziologické a další znaky a vlastnosti (např. *Acer palmatum* ‘Aoagi’).

4.3 Problémy a záměny při pojmenovávání japonských javorů

V nomenklatuře japonských javorů panuje dosti velký zmatek. Některé kultivary existují pod více názvy. Než švédský botanik Carl von Linné v roce 1735 zavedl botanické názvosloví, neplatila vlastně žádná pravidla při pojmenovávání nových rostlin. Jména javorů vznikala použitím lidových názvů a přitom se určitý název používal pouze v ohraničeném a často odlehlem regionu. Kvůli japonským dialektům